

УДК 343.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-23>

Назимко Єгор Сергійович,

доктор юридичних наук, професор,
перший проректор

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4949-4155>

Семенишин Микола Олександрович,

доктор юридичних наук, доцент,

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії

з проблем запобігання кримінальним правопорушенням факультету № 3

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4892-2843>

Пономарьова Тетяна Ігорівна,

доктор юридичних наук, старший дослідник,

завідувач науково-дослідної лабораторії

з проблем запобігання кримінальним правопорушенням факультету № 3

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5209-0234>

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ НА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті розглядаються та оцінюються межі впливу принципів та стандартів міжнародного та європейського права на становлення та розвиток національної кримінально-правової політики. Авторами оцінюється стан правотворчої діяльності за кримінально-правовим напрямом та виокремлюються незадовільні фактори та чинники, які негативним чином впливають на розвиток кримінально-правової політики. Визначаються основні напрями розвитку міжнародного та європейського кримінального права, межі яких вплинули на розвиток українського кримінального законодавства.

Ключові слова: міжнародні стандарти, європейські стандарти, кримінальне законодавство, кримінальне правопорушення, кримінальна відповідальність, правотворча діяльність, кримінально-правова політика.

Постановка проблеми. Забезпечення остаточної євроінтеграції держави потребує приведення національного законодавства у відповідність до положень європейського та міжнародного законодавства. Про це також визначено у Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленому Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023, де

вказано на пріоритет у забезпеченні стратегічної й оперативної здатності органів правопорядку та прокуратури служити людям, захищати порядок, громадську та державну безпеку з дотриманням прав людини і стандартів підзвітності, що інтегрує Україну в загальноєвропейський простір свободи, безпеки та справедливості [1].

Вказане також стосується і кримінально-правової політики загалом та кримінального законодавства зо-

крема. Динамізм останнього безпосередньо залежить від мобільності правотворчої діяльності. Після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну стан правотворчої діяльності значно погіршився, що підтверджується декількома факторами: 1) відсутністю системності у змінах, які вносяться до Кримінального кодексу України (далі – КК України); 2) виникненням конкуренцій загальних та спеціальних норм, а також кваліфікованих та привілейованих складів; 3) криміналізацією/декриміналізацією діянь без наявності сукупності необхідних підстав; 4) повним орієнтуванням законодавця на забезпечення оборонного складника. Вказаному також сприяють спрощені умови здійснення правотворчої діяльності під час воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема європеїзації кримінального законодавства України була предметом досліджень таких учених, як: Ю.В. Баулін, Н.О. Гуторова, Є.С. Назимко, М.І. Панов, Ю.А. Пономаренко, М.І. Хавронюк тощо. Вказані вчені приділили увагу визначенню сучасного стану європеїзації національного кримінального права, систематизували основні міжнародні та європейські правові документи, скеровані на вдосконалення кримінально-правової політики, а також визначили пріоритетні напрями подальшого співробітництва у цій сфері. Проте низка проблем залишилась нерозв'язаною, що зумовлює актуальність вибраної теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд та оцінка меж впливу принципів та стандартів міжнародного та європейського права на становлення та розвиток національної кримінально-правової політики.

Виклад основного матеріалу. На думку Р.В. Верещі, мобільність правотворчості, як теоретичний концепт, відноситься до здатності законодавців, урядів та інших учасників процесу правотворчості оперативного реагувати на трансформаційні процеси в різних галузях суспільних відносин, обставини, що змінюються, і виклики в галузі права. З точки зору найбільш широких інтерпретацій цей концепт передбачає гнучкість та адаптивність законодавства до нових ситуацій та потреб суспільства. Мобільність правотворчості як невід'ємний атрибут сучасного законотворчого процесу може проявлятися в таких аспектах, як швидкість реагування (законодавці повинні бути здатні швидко реагувати на нові обставини, включаючи економічні кризи, технологічні інновації, зміни у суспільних цінностях тощо), гнучкість та адаптивність (правові норми мають бути гнучкими та здатними адаптуватися до нових викликів без необхідності довгострокового та складного процесу зміни законодавства). Концепція мобільності правотворчості у сучасних умовах невіддільна від необхідності використання як нових законотворчих технік, так і технологій у широкому розумінні слова (в тому числі використання досягнень інформаційно-комунікативних технологій для прискорення процесу прийняття рішень та забезпечення ширшого доступу до інструментів охорони та захисту прав у різних галузях) [2, с. 58–59].

Відповідно, в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану мобільність правотворчості набуває інших рис. Такі риси зумовлені не потребою в адаптації законодавства під актуальні потреби держави та суспільства, а необхідністю в уможливленні подальшого функціонування різногалузевих законодавчих та інших нормативно-правових актів, зокрема кримінального законодавства. Вказане підтверджується положеннями Закону України від 24.08.2023 № 3354-IX «Про правотворчу діяльність» [3], де вказано на можливість в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану здійснювати правотворчу діяльність у спрощеному режимі.

У ст. 24 законодавчого акта також зауважено, що з метою забезпечення прогнозованого розвитку публічної політики, єдності, безперервності процесу підготовки та прийняття (видання) нормативно-правових актів, узгодженої правотворчої діяльності суб'єкти правотворчої діяльності здійснюють її планування шляхом прийняття документів: 1) поточного планування (строком до одного року); 2) перспективного планування (строком понад один рік). Планування правотворчої діяльності здійснюється з урахуванням: 1) міжнародно-правових зобов'язань України, а також напрямів, пріоритетів та цілей, визначених програмними документами; 2) документів публічної політики, передбачених статтями 23, 27 цього Закону [3].

Отже, виходячи із наведеного положення, вплив та значення положень європейських та міжнародних правових документів на національне законодавство є очевидним.

В.О. Навроцький зауважує, що суверенітет держави, поважаю до якого є одним із основних принципів міжнародного права, включає у себе те, що національні органи застосовують акти внутрішнього законодавства та інші джерела права, допустимість яких визнана цією державою. При цьому міжнародні юрисдикційні органи прямо не застосовують акти законодавства окремих держав, хоча й нерідко звертаються до них у разі формування власної правової позиції, обґрунтування того, що обвинувачений розумів протиправність вчиненого. Положення права інших держав взагалі не можуть бути використані в національному судочинстві, а міжнародно-правові джерела застосовуються настільки, наскільки на це дає згоду держава. Така згода виражається в Конституції, спеціальних законах про співвідношення положень національного та внутрішнього права, рішеннях конституційних судів, актах про підписання та ратифікацію міжнародних угод. На цьому базується та у цьому знаходить свій конкретний правовий вираз державний суверенітет у кримінально-правовій сфері [4].

О.О. Житний зауважує, що чинна нормативно-правова база, що характеризує статус норм міжнародного права в механізмі внутрішньодержавного кримінально-правового регулювання, дозволяє прямо застосовувати на території нашої держави її правоохоронними і судовими органами без ризику порушити принципові засади кримінального права та Конституцію України лише ті положення міжнародно-правових актів, які не встановлюють підстави кримінальної відповідальності, не визначають злочинність, караність й інші кримінально-правові наслідки діяння. Такого змісту норми (за умови надання Україною згоди на їх обов'язковість) можуть діяти у кримінально-правових відносинах безпосередньо, без попереднього перетворення у форму кримінального закону України. Водночас серед положень, що регулюють ці відносини, їм належить незначна частка (це, наприклад, приписи про обставини, що виключають злочинність діяння, про примусові заходи медичного характеру, про строки давності злочину, про форми співучасті та деякі інші) [5].

Проте навіть аналіз інститутів Загальної частини кримінального права надає підставу для констатації, що на сьогодні більшість із них не відповідають законодавству ЄС. Зокрема, це стосується положень, якими закріплено основні положення щодо стадій кримінальних правопорушень та співучасті, кримінально-правових заходів щодо юридичних осіб тощо. При цьому крізь призму норм європейського та міжнародного права встановлюється взаємний зв'язок між нормами матеріального та процесуального кримінального права. Прикладом останньої тези є те, що кожний другий законодавчий акт, скерований на вдосконалення кримінальної відповідальності за

вчинення певного виду кримінального правопорушення, одночасно зі змінами кримінального законодавства передбачає зміни і до кримінального процесуального.

Вказане підтверджується положеннями ч. 6 ст. 3 КК України, де вказано, що зміни до законодавства України про кримінальну відповідальність можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цього Кодексу та/або до кримінального процесуального законодавства України, та/або до законодавства України про адміністративні правопорушення [6].

Водночас О.О. Житний також відзначає, що КК України як основне формальне джерело кримінального права держави не містить правил, що дозволяли б однозначно вирішувати питання статусу норм міжнародного права у механізмі внутрішньодержавного кримінально-правового регулювання. При цьому у сукупності положень національного права (матеріального й процесуального кримінального, конституційного законодавства), що задіяні в реалізації кримінально-правових відносин, питання пріоритету міжнародно-правових актів у цьому процесі вирішується неоднаково або і суперечливо. Це негативно відбивається на перспективах узгодження всієї вітчизняної кримінально-правової системи з міжнародними стандартами боротьби зі злочинністю, дотримання прав та свобод людини у разі її здійснення. До того ж такий стан утруднює реалізацію у сфері кримінально-правової політики України проголошених нею прагнень державно-правової інтеграції, а також знижує її здатність оперативно реагувати на зміни в «кримінальній картині світу». У цьому зв'язку варто звернути увагу на доцільність врегулювання безпосередньо на рівні кримінального законодавства питань імплементації до нього положень міжнародних актів, а також можливості прямого використання останніх у процесі реалізації кримінальної відповідальності й практичного вирішення інших кримінально-правових питань правоохоронними і судовими органами держави [5].

Так, відповідно до ст. 3 КК України законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України та загальноновизнаних принципах і нормах міжнародного права [6]. Щодо Конституції необхідно відзначити, що норми останньої впливають на встановлення меж кримінальної відповідальності та покарання, а також дають можливість визначити види суспільно небезпечних діянь шляхом закріплення прав, свобод та законних інтересів суспільства, які мають бути додатково захищені кримінально-правовими нормами. Норми міжнародного права також мають відповідне значення, але скеровані на забезпечення захисту суспільних інтересів, цінність яких закріплена у міжнародних та європейських правових документах. Аналіз останніх змін та доповнень, внесених до національного кримінального законодавства з моменту набрання ним чинності, дає підставу для визначення основних напрямів розвитку міжнародного та європейського кримінального права, які вплинули на розвиток українського кримінального законодавства:

– **кримінально-правова протидія корупційним кримінальним правопорушенням.** Відповідно до Закону України від 13.05.2014 № 1261-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» [7] було уточнено межі кримінальної відповідальності та покарання за вчинення кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

та кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, а також удосконалено заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб;

– **кримінально-правова протидія насильству стосовно жінок і домашньому насильству.** Підготовка до ратифікації та власне ратифікація у 2022 році Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами зумовила потребу в удосконаленні норм як Загальної, так і Особливої частини КК України. Зокрема, у 2017 році законодавцем було криміналізовано домашнє насильство, примушування до шлюбу та невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників; удосконалено норму, в якій встановлено кримінальну відповідальність за незаконне проведення абортів або стерилізації, зґвалтування, сексуальне насильство; передбачено види та підстави обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство;

– **кримінально-правова протидія сексуальній експлуатації та сексуальному насильству щодо дітей.** Відповідно до Закону України від 18.02.2021 № 1256-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ландаротської конвенції)» [8] було удосконалено кримінальну відповідальність за вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, а також криміналізовано такі діяння, як: домагання дитини для сексуальних цілей, одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження, проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи. У Загальній частині кримінального законодавства було удосконалено підстави для звільнення від кримінальної відповідальності, а також заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб;

– **кримінально-правова протидія кримінальним правопорушенням проти моральності в частині захисту тварин від жорстокого поводження.** Відповідно до Закону України від 15.07.2021 № 1684-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації положень деяких міжнародних угод та директив Європейського Союзу у сфері охорони тваринного та рослинного світу» [9] у кримінальному законодавстві було вдосконалено ст. 299, якою встановлено кримінальну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами, а також зменшено вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність за вчинення такого суспільно небезпечного діяння;

– **кримінально-правова протидія кримінальним правопорушенням проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення).** Відповідно до Закону України від 21.02.2014 № 746-VII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції» було декриміналізовано кримінальні правопорушення, передбачені ст. 423 та ст. 424 КК України, якими було встановлено кримінальну відповідальність за зловживання та перевищення військовою посадовою особою влади чи посадових повноважень. Водночас необхідно відзначити, що перевищення військовою посадовою особою влади чи посадових повноважень через рік після прийняття вказаного законодавчого акта було повторно криміналізовано;

– **кримінально-правова протидія кримінальним правопорушенням проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.** Відповідно до Закону України від 09.10.2024 № 4012-IX «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» [10] у національному кримінальному законодавстві було криміналізовано злочини проти людяності, удосконалено норми, якими встановлено кримінальну відповідальність за злочин агресії, воєнні злочини та геноцид; уточнено норму щодо чинності закону про кримінальну відповідальність щодо кримінальних правопорушень, вчинених іноземцями або особами без громадянства за межами України; визначено межі кримінальної відповідальності військових командирів, інших осіб, які фактично діють як військові командири,

та інших начальників; уточнено підстави звільнення від кримінальної відповідальності, а також особливості призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті, а також призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, та умовно-дострокового звільнення від відбування покарання; удосконалено заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб та межі кримінальної відповідальності за протиправні дії проти правосуддя.

Висновки. Таким чином, наведені вище напрями, за якими було удосконалено національне кримінальне законодавство, дають можливість стверджувати про вплив міжнародного та європейського правотворчого фактора на розвиток національної кримінально-правової політики, а також про наявність його взаємозв'язку зі зміною її пріоритетів.

Список використаних джерел

1. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схвалений Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2732023-46733>
2. Вереша Р.В. Стратегічні передумови наближення національного кримінального законодавства до правничих інституцій Європейського Союзу. *Європеїзація кримінального права України* : матеріали міжнар. наук. конф., що відбулася 19 груд. 2024 р. / редкол.: Ю. А. Пономаренко (голова) та ін. ; Коміс. з питань прав. реформи при Президентові України та ін. Харків : Право, 2025. С. 55–60.
3. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
4. Навроцький В. Співвідношення міжнародного кримінального права та національного кримінального права в умовах російсько-української війни. *Studia Iuridica Toruniensia*. 2024. Т. XXXIV. С. 93–114. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/09/30/navrotskyj-v-o-spivvidnoshennya-mizhnarodnogo-i-natsionalnogo-kryminalnogo-prava.pdf>
5. Житний О.О. Проблема статусу норм міжнародного права у механізмі внутрішньодержавного кримінально-правового регулювання. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 214–218. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/2_2012/46.pdf
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 13.05.2014 № 1261-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-18#n18>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротської конвенції) : Закон України від 18.02.2021 № 1256-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1256-20#n7>
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації положень деяких міжнародних угод та директив Європейського Союзу у сфері охорони тваринного та рослинного світу : Закон України від 15.07.2021 № 1684-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1684-20#n41>
10. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього : Закон України від 09.10.2024 № 4012-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#n18>

References

1. Kompleksnyi stratehichnyi plan reformuvannia orhaniv pravoporiadku yak chastyny sektoru bezpeky i oborony Ukrainy na 2023–2027 roky, skhvaleniy Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 11 travnia 2023 roku № 273/2023 [Comprehensive strategic plan for reforming law enforcement agencies as part of the security and defense sector of Ukraine for 2023–2027, approved by the Decree of the President of Ukraine dated May 11, 2023 No. 273/2023]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/2732023-46733> [in Ukrainian].
2. Veresha, R. V. (2025). Stratehichni peredumovy nablyzhennia natsionalnogo kryminalnogo zakonodavstva do pravnychkh instytutiv Yevropeiskoho Soiuzu. *Yevropeizatsiia kryminalnogo prava Ukrainy* [Strategic prerequisites for the approximation of national criminal legislation to the legal institutions of the European Union. Europeanization of criminal law of Ukraine]: materialy mizhnar. nauk. konf., shcho vidbulasia 19 hrud. 2024 r. / redkol.: Yu. A. Ponomarenko (holova) ta in.; Komis. z pytan prav. reformy pry Prezidentovi Ukrainy ta in. Kharkiv : Pravo. S. 55–60 [in Ukrainian].
3. Pro pravotvorchu diialnist [On Law-Making Activity]: Zakon Ukrainy vid 24.08.2023 № 3354-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> [in Ukrainian].
4. Navrotskyi, V. (2024). Spivvidnoshennia mizhnarodnogo kryminalnogo prava ta natsionalnogo kryminalnogo prava v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [The relationship between international criminal law and national criminal law in the conditions of the Russian-Ukrainian war]. *Studia Iuridica Toruniensia*. Т. XXXIV. С. 93–114. Retrieved from: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/09/30/navrotskyj-v-o-spivvidnoshennya-mizhnarodnogo-i-natsionalnogo-kryminalnogo-prava.pdf> [in Ukrainian].
5. Zhytnyi, O. O. (2012). Problema statusu norm mizhnarodnogo prava u mekhanizmi vnutrishnodzhalnogo kryminalno-pravovoho rehuliuвання [The problem of the status of international law norms in the mechanism of domestic criminal law regulation]. *Pravo i suspilstvo*. № 2. С. 214–218. Retrieved from: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/2_2012/46.pdf [in Ukrainian].

6. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] vid 05.04.2001 № 2341-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy u sferi derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky u zviazku z vykonanniam Planu dii shchodo liberalizatsii Yevropeiskym Soiuzom vizovoho rezhymu dlia Ukrainy [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine in the Field of State Anti-Corruption Policy in Connection with the Implementation of the Action Plan on the Liberalization of the Visa Regime for Ukraine by the European Union]: Zakon Ukrainy vid 13.05.2014 № 1261-VII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-18#n18> [in Ukrainian].

8. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo implementatsii Konventsii Rady Yevropy pro zakhyst ditei vid seksualnoi ekspluatatsii ta seksualnogo nasylstva (Lantsarotskoi konventsii) [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Implementation of the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (Lanzarote Convention)]: Zakon Ukrainy vid 18.02.2021 № 1256-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1256-20#n7> [in Ukrainian].

9. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo implementatsii polozhen deiakykh mizhnarodnykh uhod ta dyrektyv Yevropeiskoho Soiuzu u sferi okhorony tvarynnoho ta roslynnoho svitu [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Implementation of Provisions of Certain International Agreements and Directives of the European Union in the Field of Protection of Fauna and Flora]: Zakon Ukrainy vid 15.07.2021 № 1684-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1684-20#n41> [in Ukrainian].

10. Pro vnesennia zmin do Kryminalnogo ta Kryminalnogo protsesualnogo kodeksiv Ukrainy u zviazku z ratyfikatsiieiu Rym-skoho statutu Mizhnarodnogo kryminalnogo sudu ta popravok do noho [On Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine in connection with the ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court and amendments there to]: Zakon Ukrainy vid 09.10.2024 № 4012-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#n18> [in Ukrainian].

Nazymko Yehor,

Doctor of Law, Professor,
the First Vice-Rector

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5209-023>

Semenyshyn Mykola,

Doctor of Law, Associate Professor,

Researcher of the Research Laboratory on the Problems of Preventing Criminal Offenses

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4892-2843>

Ponomarova Tetiana,

Doctor of Law, Senior Researcher,

Head of the Research Laboratory on Criminal Offense Prevention

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5209-0234>

THE INFLUENCE OF INTERNATIONAL AND EUROPEAN STANDARDS ON THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF NATIONAL CRIMINAL-LEGAL POLICY IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE

The article examines and assesses the limits of the influence of the principles and standards of international and European law on the formation and development of national criminal law policy. The authors assess the state of law-making activity in the criminal law direction and identify unsatisfactory factors and factors that negatively affect the development of criminal law policy. The main directions of development of international and European criminal law are determined, the limits of which influenced the development of Ukrainian criminal law. It is indicated that after the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, the state of law-making activity has significantly deteriorated, which is confirmed by several factors: 1) the lack of consistency in the changes made to the Criminal Code of Ukraine; 2) the emergence of competition between general and special norms, as well as qualified and privileged clauses; 3) criminalization/decriminalization of acts without the presence of a set of necessary grounds; 4) the legislator's full focus on ensuring the defense component. This is also facilitated by the simplified conditions for implementing law-making activities during martial law. It is noted that the analysis of the institutions of the General Part of Criminal Law provides grounds for stating that today most of them do not comply with EU legislation. In particular, this applies to the provisions that enshrine the basic provisions on the stages of criminal offenses and complicity, criminal law measures against legal entities, etc. At the same time, through the prism of the norms of European and international law, a mutual relationship is established between the norms of substantive and procedural criminal law. An example of the latter thesis is that every second legislative act aimed at improving criminal liability for committing a certain type of criminal offense simultaneously with changes to criminal legislation provides for changes to criminal procedural law.

Key words: international standards, European standards, criminal law, criminal offense, criminal liability, law-making activity, criminal law policy.